

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 22ας Φεβρουαρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ – Ελευθερία εγκαταστάσεως – Φορολογική νομοθεσία – Φόρος εταιριών – Πλεονεκτήματα από τη σύσταση ενιαίας φορολογικής οντότητας – Αποκλεισμός των διασυνοριακών ομίλων»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-398/16 και C-399/16,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) με αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 2016, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 18 Ιουλίου 2016, στο πλαίσιο των δικών

X BV (C-398/16),

X NV (C-399/16)

κατά

Staatssecretaris van Financiën,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot (εισηγητής), A. Arabadjiev και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η X BV και η X NV, εκπροσωπούμενες από τον M. Sanders, advocaat,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman, M. H. S. Gijzen και C. S. Schillemans,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον W. Roels και την N. Gossement,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 2017,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ.
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών μεταξύ, αφενός, της X BV και της X NV και, αφετέρου, του staatssecretaris van Financiën (υφυπουργού Οικονομικών, Κάτω Χώρες) (στο εξής: φορολογική αρχή), σχετικά με τη δυνατότητα εκπτώσεως από τον φόρο, ως προς τη μεν X BV, των καταβληθέντων τόκων δανείου, ως προς τη δε X NV, μιας συναλλαγματικής ζημίας.

Το ολλανδικό δίκαιο

- 3 Το άρθρο 10a του Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (νόμου του 1969 περί φόρου εταιριών, στο εξής: νόμος περί φόρου εταιριών) έχει ως εξής:

«[...]

2. Κατά τον καθορισμό του κέρδους [...], δεν εκπίπτουν οι τόκοι –περιλαμβανομένων των δαπανών και των συναλλαγματικών διαφορών– δανείων που de jure ή de facto οφείλονται, άμεσα ή έμμεσα, σε συνδεδεμένη οντότητα ή σε συνδεδεμένο φυσικό πρόσωπο εφόσον το δάνειο σχετίζεται με κάποια από τις εξής δικαιιοπραξίες:

a. [...]

b. αγορά –περιλαμβανομένης της καταβολής της αξίας τους– μετοχών, μετοχών επικαρπίας, προνομιούχων μετοχών χωρίς ψήφο, δικαιωμάτων συμμετοχής ή χρεογράφων που λειτουργούν, στην πράξη, για τον οφειλέτη ως ίδια κεφάλαια κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο d, σε συνδεδεμένη οντότητα, εξαιρουμένης της περιπτώσεως κατά την οποία μεταβάλλεται η τελική μετοχική σύνθεση ή ο τελικός έλεγχος της ως άνω οντότητας·

3. Η παράγραφος 2 δεν έχει εφαρμογή αν ο φορολογούμενος επιτυγχάνει να καταδείξει με επαρκή βαθμό πιθανότητας ότι:

a. το δάνειο και η συνδεόμενη με αυτό δικαιοπραξία στηρίζονται, σε καθοριστικό βαθμό, σε οικονομικούς λόγους· ή

b. ότι εν τέλει εκείνος στον οποίο de jure ή de facto, άμεσα ή έμμεσα οφείλονται οι τόκοι φορολογείται για τους τόκους με φόρο επί των κερδών ή του εισοδήματος ο οποίος, βάσει των ισχυόντων στις Κάτω Χώρες κριτηρίων, είναι εύλογος και ότι δεν γίνεται συμψηφισμός ζημιών ή άλλου είδους δικαιωμάτων των ετών που προηγούνται του έτους συνάψεως του δανείου ο οποίος συνεπάγεται ότι εν τέλει δεν οφείλεται φόρος επί των τόκων βάσει των προαναφερθέντων ευλόγων κριτηρίων, εξαιρουμένης της περιπτώσεως κατά την οποία πιθανολογείται ότι το δάνειο συνήφθη προς συμψηφισμό ζημιών που πραγματοποιήθηκαν ή άλλου είδους δικαιωμάτων που γεννήθηκαν κατά το ίδιο έτος ή πρόκειται να πραγματοποιηθούν ή να γεννηθούν σε σύντομο χρόνο».

- 4 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του νόμου περί φόρου εταιριών ορίζει τα εξής:

«Για τον καθορισμό του κέρδους δεν λαμβάνονται υπόψη τα πλεονεκτήματα από μια συμμετοχή ούτε οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για την αγορά ή την εκποίηση της συμμετοχής αυτής (απαλλαγή της συμμετοχής).»

5 Το άρθρο 13d του νόμου αυτού έχει ως εξής:

«1. Η απαλλαγή της συμμετοχής δεν ισχύει για τις ζημίες οι οποίες συνδέονται με συμμετοχή και οι οποίες προκύπτουν από τη λύση της οντότητας στην οποία ο φορολογούμενος κατέχει συμμετοχή (ζημία από εκκαθάριση).

2. Η ζημία από εκκαθάριση αντιστοιχεί στο ύψος της συμμετοχής την οποία κατείχε ο φορολογούμενος το οποίο υπερβαίνει το δικαίωμα απολήψεως του προϊόντος της εκκαθάρισεως. [...]»

6 Το άρθρο 15 του εν λόγω νόμου έχει ως εξής:

«1. Στην περίπτωση που φορολογούμενος (η μητρική εταιρία) κατέχει ως κύριος, από νομικής και οικονομικής απόψεως, τουλάχιστον το 95 % του καταβεβλημένου ονομαστικού κεφαλαίου άλλου φορολογούμενου (της θυγατρικής εταιρίας), οι ως άνω φορολογούμενοι, κατ' αίτηση αμφοτέρων, φορολογούνται ως εάν επρόκειτο για έναν μόνον φορολογούμενο, ήτοι ως εάν οι δραστηριότητες και η περιουσία της θυγατρικής εταιρίας συμπεριλαμβάνονταν στις δραστηριότητες και στην περιουσία της μητρικής εταιρίας. Ο φόρος επιβάλλεται στη μητρική εταιρία. Στην περίπτωση αυτή οι φορολογούμενοι θεωρούνται από κοινού ως ενιαία φορολογική οντότητα. Η ενιαία φορολογική οντότητα μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες από μία θυγατρικές εταιρίες.

2. Ως κατοχή κατά την έννοια της παραγράφου 1 νοείται και η έμμεση κατοχή μετοχών, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές κατέχονται άμεσα από έναν ή περισσότερους φορολογούμενους οι οποίοι αποτελούν μέρος της ενιαίας φορολογικής οντότητας.

3. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται μόνον εάν:

[...]

c. αμφότεροι οι φορολογούμενοι είναι εγκατεστημένοι στις Κάτω Χώρες [...]»

Οι διαφορές των κυρίων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-398/16

7 Η X BV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, αποτελεί μέρος σουηδικού ομίλου στον οποίο ανήκει επίσης μια ιταλική εταιρία. Για να αγοράσει τις κατεχόμενες από τρίτους μετοχές της ιταλικής εταιρίας, η X BV ίδρυσε άλλη ιταλική εταιρία στην οποία εισέφερε κεφάλαιο ύψους 237 312 000 ευρώ. Η εισφορά αυτή χρηματοδοτήθηκε με δάνειο μιας σουηδικής εταιρίας του ομίλου προς την X BV. Λόγω του δανείου αυτού, το 2004 η X BV όφειλε στη δανείστρια εταιρία τόκους ύψους 6 503 261 ευρώ. Η X BV εξέπεσε τους τόκους αυτούς στη δήλωσή της φόρου εταιριών για το έτος 2004. Η φορολογική αρχή έκρινε όμως ότι η έκπτωση αυτή απαγορευόταν από το άρθρο 10a, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου περί φόρου εταιριών και εξέδωσε διορθωτική πράξη επιβολής φόρου, την ακύρωση της οποίας επιδιώκει η X BV ενώπιον των ολλανδικών δικαστηρίων.

8 Στην ένδικη προσφυγή της κατά της διορθωτικής πράξεως επιβολής φόρου, η X BV υποστήριξε ότι θα μπορούσε να εκπέσει τους τόκους του δανείου από το αποτέλεσμα της αν είχε τη δυνατότητα να αποτελέσει ενιαία φορολογική οντότητα με την ιταλική θυγατρική της. Δεδομένου ότι το ολλανδικό δίκαιο επιφυλάσσει τη δυνατότητα αυτή στις ημεδαπές εταιρίες, η X BV φρονεί ότι υφίσταται περιορισμό της ελευθερίας της εγκαταστάσεως κατά παράβαση των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ.

- 9 Το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών), το οποίο επιλήφθηκε της υποθέσεως κατ' αναίρεση, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει τα [...] άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται σε εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία να εκπέσει τους τόκους δανείου που συνδέεται με εισφορά κεφαλαίου σε θυγατρική εταιρία εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος, ενώ η έκπτωση αυτή θα μπορούσε να χορηγηθεί αν η εν λόγω θυγατρική εταιρία είχε περιληφθεί με τη μητρική εταιρία σε ενιαία φορολογική οντότητα –με τα χαρακτηριστικά της ολλανδικής ενιαίας φορολογικής οντότητας–, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή, λόγω της ενοποίησης, ουδείς δεσμός προκύπτει με την εν λόγω εισφορά κεφαλαίου;»

Η υπόθεση C-399/16

- 10 Η X NV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, είναι εμμέσως ιδιοκτήτρια μιας εδρεύουσας στο Ηνωμένο Βασίλειο θυγατρικής. Στις δηλώσεις της φόρου εταιριών για τις χρήσεις 2008 και 2009, η X NV εξέπεσε από το αποτέλεσμα της ως δαπάνη τη ζημία που υπέστη στις συμμετοχές της εξαιτίας της διακυμάνσεως των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 1, του νόμου περί φόρου εταιριών, κατά το οποίο ούτε τα πλεονεκτήματα ούτε οι ζημίες από μια συμμετοχή δεν λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του κέρδους, η φορολογική αρχή δεν επέτρεψε την έκπτωση αυτή.
- 11 Η X NV αμφισβήτησε την εις βάρος της βεβαίωση φόρου για τα έτη 2008 και 2009 υποστηρίζοντας ότι θα μπορούσε να είχε εκπέσει τη συναλλαγματική ζημία της από το αποτέλεσμα της αν είχε τη δυνατότητα να αποτελέσει ενιαία φορολογική οντότητα με τη θυγατρική της. Δεδομένου ότι το ολλανδικό δίκαιο επιφυλάσσει τη δυνατότητα αυτή εκπτώσεως στις ημεδαπές εταιρίες, η X NV φρονεί ότι υφίσταται περιορισμό της ελευθερίας της εγκαταστάσεως κατά παράβαση των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ.
- 12 Το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών), το οποίο επιλήφθηκε της υποθέσεως κατ' αναίρεση, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει τα [...] άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας μια εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία δεν δύναται να λάβει υπόψη καμία συναλλαγματική ζημία σχετικά με το ποσό που αυτή επένδυσε σε θυγατρική εταιρία εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος, ενώ θα μπορούσε να το πράξει αν η θυγατρική αυτή εταιρία είχε περιληφθεί σε ενιαία φορολογική οντότητα –με τα χαρακτηριστικά της ολλανδικής ενιαίας φορολογικής οντότητας– με την εδρεύουσα στο πρώτο κράτος μέλος μητρική εταιρία, και τούτο ως αποτέλεσμα της ενοποίησης εντός της ενιαίας φορολογικής οντότητας;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, δύναται ή πρέπει, για τον καθορισμό της συναλλαγματικής ζημίας που πρέπει να ληφθεί υπόψη, να ληφθεί ως σημείο αφετηρίας ότι θα είχαν περιληφθεί στην ενιαία φορολογική οντότητα επίσης οι άμεσες ή έμμεσες θυγατρικές (μία ή περισσότερες από τις θυγατρικές) που εδρεύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κατέχονται έμμεσα, μέσω της θυγατρικής [την οποία αφορά το πρώτο ερώτημα], από την εν λόγω μητρική εταιρία;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνο οι συναλλαγματικές ζημίες οι οποίες, στην περίπτωση υπαγωγής σε ενιαία φορολογική οντότητα με τη μητρική εταιρία, θα είχαν ανακύψει κατά τα επίμαχα έτη, ή πρέπει να ληφθούν υπόψη επίσης τα συναλλαγματικά αποτελέσματα που θα είχαν προκύψει κατά τα προηγούμενη έτη;»

- 13 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 9ης Αυγούστου 2016, οι υποθέσεις C-398/16 και C-399/16 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του αιτήματος επανάληψης της προφορικής διαδικασίας

- 14 Μετά την ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα στις 25 Οκτωβρίου 2017, η X NV, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Νοεμβρίου 2017, ζήτησε να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας στην υπόθεση C-399/16. Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, η ως άνω εταιρία προβάλλει κατ' ουσίαν ότι οι εν λόγω προτάσεις στηρίζονται σε εσφαλμένη ερμηνεία των επίμαχων ολλανδικών φορολογικών διατάξεων.
- 15 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 2 Ιανουαρίου 2018, η X BV επίσης ζήτησε να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας στην υπόθεση C-398/16.
- 16 Επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο δύναται ανά πάσα στιγμή, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή, ακόμη, όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων (απόφαση Nordzucker, C-148/14, EU:C:2015:287, σκέψη 24).
- 17 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο κρίνει, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, ότι έχει διαφωτιστεί επαρκώς προκειμένου να αποφανθεί και ότι η κρίση του στις υποθέσεις C-398/16 και C-399/16 δεν χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχειρήματα επί των οποίων δεν διεξήχθη συζήτηση. Το Δικαστήριο κατά συνέπεια εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 18 Το άρθρο 49 ΣΛΕΕ επιβάλλει την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως των υπηκόων κράτους μέλους στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Η ελευθερία αυτή περιλαμβάνει, όσον αφορά τις εταιρίες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και έχουν την καταστατική έδρα τους, την κεντρική διοίκησή τους ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ένωσης –τις οποίες το άρθρο 54 ΣΛΕΕ εξομοιώνει προς τους υπηκόους των κρατών μελών για τους σκοπούς της ασκήσεως της ελευθερίας εγκαταστάσεως–, το δικαίωμα να ασκούν τη δραστηριότητά τους σε άλλα κράτη μέλη μέσω θυγατρικής εταιρίας, υποκαταστήματος ή πρακτορείου (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, αποφάσεις της 21ης Μαΐου 2015, Verder LabTec, C-657/13, EU:C:2015:331, σκέψη 32, και της 2ας Σεπτεμβρίου 2015, Groupe Steria, C-386/14, EU:C:2015:524, σκέψη 14).
- 19 Μολονότι, βάσει του γράμματός τους, οι διατάξεις για την ελευθερία εγκαταστάσεως έχουν ως σκοπό να εξασφαλίζουν εντός του κράτους μέλους υποδοχής την ίση μεταχείριση με τους ημεδαπούς, εντούτοις απαγορεύουν επίσης στο κράτος καταγωγής να εμποδίζει την εγκατάσταση σε άλλο κράτος μέλος ενός από τους υπηκόους του ή μιας εταιρίας που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία του.
- 20 Πάντως, η απορρέουσα από τη νομοθεσία κράτους μέλους διαφορετική μεταχείριση εις βάρος των εταιριών που ασκούν το δικαίωμά τους στην ελευθερία εγκαταστάσεως δεν συνιστά περιορισμό της ελευθερίας αυτής αν αφορά καταστάσεις που δεν είναι αντικειμενικώς συγκρίσιμες ή αν δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος και τελεί σε αναλογία προς τον σκοπό

αυτό (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, σκέψη 167, και της 25ης Φεβρουαρίου 2010, *X Holding*, C-337/08, EU:C:2010:89, σκέψη 20).

- 21 Στην απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010, *X Holding* (C-337/08, EU:C:2010:89), το Δικαστήριο αποφάνθηκε σχετικά με τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης της φορολογικής νομοθεσίας κράτους μέλους, όπως η ολλανδική φορολογική νομοθεσία, η οποία επιφυλάσσει στις ημεδαπές μητρικές εταιρίες και στις ημεδαπές θυγατρικές τους τη δυνατότητα να υπαχθούν σε καθεστώς φορολογικής ενοποιήσεως, ήτοι να φορολογηθούν ως εάν αποτελούσαν ενιαία φορολογική οντότητα. Ένα τέτοιο καθεστώς συνιστά πλεονέκτημα για τις οικείες εταιρίες, στο μέτρο κατά το οποίο επιτρέπει, μεταξύ άλλων, την ενοποίηση των κερδών και ζημιών των εταιριών της ενιαίας φορολογικής οντότητας στο επίπεδο της μητρικής εταιρίας και εγγυάται ότι οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι ουδέτερες από φορολογική άποψη.
- 22 Στη σκέψη 19 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο έκρινε ότι η μη παροχή του πλεονεκτήματος αυτού στις μητρικές εταιρίες που έχουν θυγατρικές εδρεύουσες σε άλλα κράτη μέλη μπορεί να καθιστά λιγότερο ελκυστική την άσκηση από τη μητρική εταιρία του δικαιώματός της στην ελευθερία εγκαταστάσεως, καθόσον αποτελεί αντικίνητρο για την ίδρυση θυγατρικών σε άλλα κράτη μέλη.
- 23 Το Δικαστήριο έκρινε πάντως, στη σκέψη 43 της αποφάσεως αυτής, ότι η ανάγκη διαφυλάξεως της κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών δικαιολογούσε τη διαφορετική αυτή μεταχείριση και ότι ο απορρέων εξ αυτής περιορισμός της ελευθερίας εγκαταστάσεως τελούσε σε αναλογία προς τον σκοπό αυτό.
- 24 Πάντως, από την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010, *X Holding* (C-337/08, EU:C:2010:89) δεν μπορεί να συναχθεί ότι οποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση μεταξύ εταιριών που ανήκουν σε ενοποιημένο φορολογικός όμιλο, αφενός, και εταιριών που δεν ανήκουν σε τέτοιου είδους όμιλο, αφετέρου, συμβιβάζεται προς το άρθρο 49 ΣΛΕΕ. Όσον αφορά τα φορολογικά πλεονεκτήματα πέραν της μεταφοράς ζημιών εντός του ενοποιημένου φορολογικός ομίλου, πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί χωριστά εάν κράτος μέλος μπορεί να επιφυλάσσει τα πλεονεκτήματα αυτά στις εταιρίες μέλη ενοποιημένου φορολογικός ομίλου και, ως εκ τούτου, να τα αποκλείει σε καταστάσεις διασυνοριακού χαρακτήρα (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2015, *Groupe Steria*, C-386/14, EU:C:2015:524, σκέψεις 27 και 28).
- 25 Στην καθεμία από τις διαφορές των κυρίων δικών, οι προσφεύγουσες εταιρίες, οι οποίες έχουν αλλοδαπές θυγατρικές, υποστηρίζουν ότι στερούνται εξ αυτού του λόγου φορολογικά πλεονεκτήματα πέραν της μεταφοράς ζημιών εντός του ενοποιημένου φορολογικός ομίλου, τα οποία η ολλανδική νομοθεσία αδικαιολογήτως επιφυλάσσει στις ενιαίες φορολογικές οντότητες. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο εάν το άρθρο 49 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει τη διαφορετική αυτή μεταχείριση.

Επί του ερωτήματος της υποθέσεως C-398/16

- 26 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται σε εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία να εκπέσει τους τόκους δανείου το οποίο έχει λάβει από συνδεδεμένη εταιρία προκειμένου να χρηματοδοτήσει εισφορά κεφαλαίου σε εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος θυγατρική, ενώ, σε περίπτωση που η θυγατρική έδρευε στο ίδιο κράτος μέλος, η μητρική εταιρία θα μπορούσε να τύχει της εκπτώσεως αυτής διά του σχηματισμού ενιαίας φορολογικής οντότητας με την εν λόγω θυγατρική.

Επί της διαφορετικής μεταχειρίσεως

- 27 Δυνάμει του άρθρου 10α, παράγραφος 2, στοιχείο β, του νόμου περί φόρου εταιριών, οι τόκοι δανείων τα οποία ελήφθησαν από συνδεδεμένη οντότητα δεν εκπίπτουν από το φορολογητέο κέρδος σε περίπτωση που το δάνειο αυτό συνδέεται με εισφορά κεφαλαίου, μεταξύ άλλων διά της αγοράς μετοχών, σε συνδεδεμένη οντότητα. Βάσει όμως του άρθρου 10α, παράγραφος 3, στοιχείο α, του νόμου αυτού, τούτο δεν ισχύει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση που ο φορολογούμενος επιτυγχάνει να καταδείξει με επαρκή βαθμό πιθανότητας ότι η οφειλή και η συνδεόμενη προς αυτή δικαιοπραξία στηρίζονται, σε καθοριστικό βαθμό, σε οικονομικούς λόγους.
- 28 Περαιτέρω, το άρθρο 15 του εν λόγω νόμου επιτρέπει στους ομίλους ημεδαπών εταιριών να αποτελέσουν ενιαία φορολογική οντότητα. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, οι εταιρίες που επιλέγουν το καθεστώς αυτό φορολογούνται από κοινού στο επίπεδο της μητρικής εταιρίας. Στο πλαίσιο της ενιαίας φορολογικής οντότητας, οι αμοιβαίοι συμμετοχικοί δεσμοί, όπως είναι η εισφορά κεφαλαίου από τη μητρική εταιρία στη θυγατρική της, θεωρούνται, λόγω της ενοποίησης, ανύπαρκτοι από φορολογικής απόψεως.
- 29 Επειδή, κατά το αιτούν δικαστήριο, η εισφορά κεφαλαίου δεν είναι εμφανής στο πλαίσιο ενιαίας φορολογικής οντότητας, το άρθρο 10α, παράγραφος 2, στοιχείο β, του νόμου περί φόρου εταιριών δεν έχει εφαρμογή σε μια εταιρία η οποία δανείζεται από συνδεδεμένη οντότητα προκειμένου να προβεί σε εισφορά κεφαλαίου διά της αγοράς μετοχών της θυγατρικής της με την οποία αποτελεί ενιαία φορολογική οντότητα. Στην περίπτωση αυτή, η εταιρία έχει επομένως τη δυνατότητα να εκπέσει τους τόκους του δανείου της από το φορολογητέο κέρδος της χωρίς να χρειάζεται να πληροί τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου.
- 30 Εφόσον, δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 3, του νόμου περί φόρου εταιριών, μόνον φορολογούμενοι οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στις Κάτω Χώρες μπορούν να αποτελέσουν ενιαία φορολογική οντότητα, υφίσταται διαφορετική μεταχείριση μεταξύ, αφενός, μιας ολλανδικής μητρικής εταιρίας η οποία χρηματοδοτεί την επίσης ολλανδική θυγατρική της διά της λήψεως δανείου από συνδεδεμένη εταιρία και ως προς την οποία δεν μπορεί να περιορίζεται η έκπτωση των τόκων του δανείου αυτού διά της εφαρμογής του άρθρου 10α του ως άνω νόμου και, αφετέρου, μιας ολλανδικής μητρικής εταιρίας η οποία χρηματοδοτεί την αλλοδαπή θυγατρική της κατά τον ίδιο τρόπο, αλλά στην οποία είναι δυνατόν, βάσει των ίδιων διατάξεων, να αντιταχθεί άρνηση έκπτωσης των τόκων.
- 31 Εν προκειμένω, η X BV χρηματοδότησε την αγορά μετοχών της ιταλικής θυγατρικής της μέσω δανείου το οποίο της χορηγήθηκε από μια ανήκουσα στον ίδιο όμιλο σουηδική εταιρία. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10α, παράγραφος 2, στοιχείο β, του νόμου περί φόρου εταιριών, η φορολογική αρχή δεν επέτρεψε στην X BV να εκπέσει τους τόκους του δανείου αυτού, καθόσον δεν επέτυχε να καταδείξει με επαρκή βαθμό πιθανότητας ότι η εκ μέρους της λήψη του δανείου ήταν λυσιτελής από οικονομικής απόψεως. Η X BV υποστηρίζει ότι θα είχε τύχει ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως αν η θυγατρική της ήταν ημεδαπή εταιρία, διότι θα μπορούσε να αποτελέσει ενιαία φορολογική οντότητα με την εν λόγω θυγατρική και ως εκ τούτου να εκπέσει απεριορίστως από το αποτέλεσμα της τους τόκους του δανείου της.
- 32 Η διαφορετική αυτή μεταχείριση μπορεί να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την άσκηση από τη μητρική εταιρία του δικαιώματός της στην ελευθερία εγκαταστάσεως μέσω της ιδρύσεως θυγατρικών σε άλλα κράτη μέλη. Για τη συμβατότητά της προς τις διατάξεις της Συνθήκης, απαιτείται, όπως προκύπτει από τη σκέψη 20 της παρούσας αποφάσεως, η διαφορετική μεταχείριση να αφορά καταστάσεις που δεν είναι αντικειμενικώς συγκρίσιμες ή να δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος.

Επί της συγκρισιμότητας των καταστάσεων

- 33 Η συγκρισιμότητα μεταξύ της διασυνοριακής και της εσωτερικής καταστάσεως πρέπει να εξετασθεί λαμβανομένων υπόψη του σκοπού και του περιεχομένου των επίμαχων εθνικών διατάξεων (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, X, C-87/13, EU:C:2014:2459, σκέψη 27).
- 34 Εν προκειμένω, η εν λόγω διαφορετική μεταχείριση είναι απόρροια του συνδυασμού μεταξύ του άρθρου 10α, παράγραφος 2, στοιχείο b, και του άρθρου 15 του νόμου περί φόρου εταιριών. Οι διατάξεις αυτές έχουν όμως διαφορετικό σκοπό. Ενώ το άρθρο 10α, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου αυτού έχει ως σκοπό να αποτρέψει τη διάβρωση της ολλανδικής φορολογικής βάσεως μέσω ενδοομιλικών τεχνητών οικονομικών κατασκευών, το άρθρο 15 του εν λόγω νόμου επιτρέπει να ενοποιούνται στο επίπεδο της μητρικής εταιρίας τα κέρδη και οι ζημίες των εταιριών που έχουν ενσωματωθεί στην ενιαία φορολογική οντότητα και να θεωρούνται οι ενδοομιλικές συναλλαγές ουδέτερες από φορολογικής απόψεως. Κατά το αιτούν δικαστήριο, μεταξύ των συνεπειών του καθεστώτος της ενιαίας φορολογικής οντότητας συγκαταλέγεται το γεγονός ότι ο σύνδεσμος μεταξύ του δανείου και της εισφοράς κεφαλαίου από τον οποίο εξαρτάται η εφαρμογή του άρθρου 10α, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου αυτού εξαλείφεται λόγω της ενοποίησης.
- 35 Το άρθρο 10α, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου περί φόρου εταιριών δεν διακρίνει όμως αναλόγως του αν ο όμιλος έχει διασυνοριακό χαρακτήρα ή όχι. Συνεπώς, η συγκρισιμότητα των καταστάσεων πρέπει να εκτιμηθεί μόνον υπό το πρίσμα του σκοπού του άρθρου 15 του νόμου αυτού, δεδομένης της απορρέουσας από την ενοποίηση συνέπειας για την οποία κάνει λόγο το αιτούν δικαστήριο.
- 36 Το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 24 της αποφάσεως της 25ης Φεβρουαρίου 2010, X Holding (C-337/08, EU:C:2010:89), σχετικά με το ολλανδικό φορολογικό καθεστώς της ενιαίας φορολογικής οντότητας, ότι η κατάσταση μιας ημεδαπής μητρικής εταιρίας η οποία επιθυμεί να δημιουργήσει μια τέτοια οντότητα με ημεδαπή θυγατρική και η κατάσταση μιας ημεδαπής μητρικής η οποία επιθυμεί να δημιουργήσει ενιαία φορολογική οντότητα με αλλοδαπή θυγατρική είναι, από την άποψη του σκοπού του φορολογικού αυτού καθεστώτος, αντικειμενικώς συγκρίσιμες.
- 37 Συνεπώς, η διασυνοριακή και η εσωτερική κατάσταση είναι συγκρίσιμες υπό το πρίσμα του συνδυασμού των επίδικων στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικών διατάξεων και υφίσταται επομένως διαφορετική μεταχείριση. Αυτή όμως μπορεί να δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος.

Επί της δικαιολογήσεως

- 38 Συναφώς, η Ολλανδική Κυβέρνηση και το αιτούν δικαστήριο προβάλλουν διάφορους δικαιολογητικούς λόγους για την περιγραφείσα στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως διαφορετική μεταχείριση.
- 39 Πρώτον, πρέπει να εκτιμηθεί αν μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση μπορεί να δικαιολογείται από την ανάγκη διαφυλάξεως της κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε, στην απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010, X Holding (C-337/08, EU:C:2010:89), ότι η ενοποίηση στο επίπεδο της μητρικής εταιρίας των κερδών και των ζημιών των εταιριών μιας ενιαίας φορολογικής οντότητας συνιστά πλεονέκτημα το οποίο δικαιολογημένως επιφυλάσσεται στις ημεδαπές εταιρίες λόγω της ανάγκης διαφυλάξεως της κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών.
- 40 Πλην όμως το πλεονέκτημα το οποίο αξιώνει εν προκειμένω η X BV δεν μπορεί να συγχέεται με το πλεονέκτημα το οποίο παρέχει η ενοποίηση στο πλαίσιο της ενιαίας φορολογικής οντότητας. Αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης είναι η δυνατότητα εκπτώσεως μιας δαπάνης που συνίσταται σε τόκους και όχι ο γενικός συμψηφισμός των δαπανών και των κερδών ο οποίος

προσιδιάζει στην ενιαία φορολογική οντότητα. Το ολλανδικό δίκαιο δεν επιφυλάσσει αυτή τη δυνατότητα εκπτώσεως στις ενιαίες φορολογικές οντότητες, αλλά αντιθέτως την αναγνωρίζει σε οποιαδήποτε εταιρία και την περιορίζει μόνο στην ιδιαίτερη περίπτωση και υπό τις συνθήκες που προβλέπονται στο άρθρο 10a, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου περί φόρου εταιριών. Κατά συνέπεια, με το να εκφεύγει από τον περιορισμό αυτό, η μητρική εταιρία που αποτελεί με τη θυγατρική της ενιαία φορολογική οντότητα δεν εξασφαλίζει πλεονέκτημα το οποίο συναρτάται ειδικώς προς το φορολογικό καθεστώς της ενιαίας φορολογικής οντότητας.

- 41 Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο καθόσον η εφαρμογή του άρθρου 10a, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου περί φόρου εταιριών φαίνεται ότι δεν εξαρτάται από τον τόπο φορολογήσεως του εισοδήματος από τους καταβληθέντες τόκους και επομένως από το ποιο κράτος αντλεί το αντίστοιχο φορολογικό έσοδο, παράμετρος ως προς την οποία η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν παρέχει εξάλλου καμία πληροφορία.
- 42 Συνεπώς, η εν λόγω διαφορετική μεταχείριση δεν δικαιολογείται από την ανάγκη διαφυλάξεως της κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών.
- 43 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν συνιστά δικαιολογητικό λόγο η ανάγκη διαφυλάξεως της συνοχής του ολλανδικού φορολογικού συστήματος. Το Δικαστήριο δέχεται ότι ένας τέτοιος δικαιολογητικός λόγος συνιστά επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ του οικείου φορολογικού πλεονεκτήματος και της αντισταθμίσεως του πλεονεκτήματος αυτού από συγκεκριμένη φορολογική επιβάρυνση, η δε αμεσότητα της σχέσεως αυτής πρέπει να εκτιμάται με βάση τον σκοπό της επίμαχης ρυθμίσεως (απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2015, *Groupes Steria*, C-386/14, EU:C:2015:524, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 44 Εντούτοις, η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν επικαλείται καν την ύπαρξη ενός τέτοιου συνδέσμου. Περιορίζεται στο να υποστηρίξει γενικώς ότι το καθεστώς της ενιαίας φορολογικής οντότητας αποτελεί ένα συνεκτικό σύνολο πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων. Εν πάση περιπτώσει, η ως άνω κυβέρνηση δεν παραθέτει κανένα ειδικό στοιχείο βάσει του οποίου θα μπορούσε να συναχθεί ότι, αν επιτρεπόταν η έκπτωση των τόκων δανείου το οποίο προορίζεται για τη χρηματοδότηση της αγοράς μετοχών μιας αλλοδαπής θυγατρικής, θα θιγόταν η συνοχή του καθεστώτος της ενιαίας φορολογικής οντότητας.
- 45 Συνεπώς, η διαλαμβανόμενη στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως διαφορετική μεταχείριση δεν δικαιολογείται από την ανάγκη διαφυλάξεως της συνοχής του ολλανδικού φορολογικού συστήματος.
- 46 Τρίτον, η διαφορετική αυτή μεταχείριση δικαιολογείται, κατά την Ολλανδική Κυβέρνηση, από τον σκοπό της καταπολεμήσεως της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής και σκοπεί στην παρεμπόδιση συμπεριφορών που συνίστανται στη δημιουργία αμιγώς τεχνητών κατασκευών, οι οποίες δεν έχουν πραγματική οικονομική υπόσταση και αποβλέπουν στην αποφυγή του φόρου ο οποίος κανονικά θα βάρυνε τα κέρδη από δραστηριότητες ασκούμενες στην ημεδαπή.
- 47 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ειδικότερα από τη σκέψη 26 της αποφάσεως της 16ης Ιουλίου 1998, *ICI* (C-264/96, EU:C:1998:370) και από τη σκέψη 51 της αποφάσεως της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, *Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas* (C-196/04, EU:C:2006:544), προκύπτει ότι, στον φορολογικό τομέα, ένας τέτοιος σκοπός μπορεί να συνιστά επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος.
- 48 Αυτός είναι αναμφίβολα ο σκοπός που επιδιώκεται από το άρθρο 10a, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου περί φόρου εταιριών. Όπως εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, επιδιώκεται να αποτραπεί το ενδεχόμενο ίδια κεφάλαια ενός ομίλου να εμφανίζονται εικονικώς ως κεφάλαια τα οποία έχουν εξασφαλισθεί με δανεισμό από ολλανδικό φορέα μέλος του ομίλου και οι τόκοι του δανείου αυτού να μπορούν να εκπέσουν από το φορολογητέο στις Κάτω Χώρες αποτέλεσμα. Ο σκοπός που επιδιώκεται

με την απαγόρευση της εκπτώσεως των τόκων ενδοομιλικών δανείων επιβεβαιώνεται ρητώς από τον κανόνα κατά τον οποίο οι τόκοι δανείων δύνανται να εκπέσουν, δυνάμει της παραγράφου 3, στοιχείο a, του ίδιου άρθρου, αν η ενδοομιλική πράξη είναι οικονομικώς δικαιολογημένη.

- 49 Προκειμένου όμως ο περιορισμός της ελευθερίας εγκαταστάσεως να δικαιολογείται για λόγους αποτροπής των καταχρηστικών πρακτικών, πρέπει ο ειδικός σκοπός του περιορισμού αυτού να έγκειται στην αποτροπή των εν λόγω πρακτικών (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, σκέψη 55). Η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν επιχειρεί όμως καν να αποδείξει ότι η διαλαμβανόμενη στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως διαφορετική μεταχείριση ανάγεται σε μια τέτοια πρόθεση. Αυτό δεν θα ήταν άλλωστε δυνατόν, δεδομένου ότι η διαφορετική μεταχείριση δεν αποτελεί συνέπεια μόνο του άρθρου 10a, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου περί φόρου εταιριών, αλλά του συνδυασμού του με το άρθρο 15 του νόμου αυτού, το οποίο αφορά την ενιαία φορολογική οντότητα και το οποίο, όπως προκύπτει από τη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως, επιδιώκει διαφορετικό σκοπό.
- 50 Εξάλλου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 82 των προτάσεών του, η διαφορετική αυτή μεταχείριση δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς από την αποτροπή των καταχρηστικών πρακτικών. Ειδικότερα, όταν η μητρική εταιρία χρηματοδοτεί την αγορά μετοχών της θυγατρικής με δάνειο το οποίο λαμβάνει από άλλη συνδεδεμένη εταιρία, ο κίνδυνος το δάνειο αυτό να μην αντιστοιχεί σε καμία υπαρκτή οικονομική πράξη και να σκοπεύει μόνο στην τεχνητή δημιουργία μιας εκπεστέας δαπάνης δεν είναι μικρότερος στην περίπτωση που η μητρική και η θυγατρική εταιρία εδρεύουν αμφότερες στο ίδιο κράτος μέλος και συναποτελούν ενιαία φορολογική οντότητα από ό,τι στην περίπτωση που η θυγατρική εταιρία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος και κατά συνέπεια δεν της επιτρέπεται να αποτελέσει ενιαία φορολογική οντότητα με τη μητρική εταιρία.
- 51 Από το σύνολο των ανωτέρω προκύπτει ότι στο προδικαστικό ερώτημα της υποθέσεως C-398/16 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται σε εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία να εκπέσει τους τόκους δανείου το οποίο έχει λάβει από συνδεδεμένη εταιρία προκειμένου να χρηματοδοτήσει εισφορά κεφαλαίου σε εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος θυγατρική, ενώ, σε περίπτωση που η θυγατρική έδρευε στο ίδιο κράτος μέλος, η μητρική εταιρία θα μπορούσε να τύχει της εκπτώσεως αυτής διά του σχηματισμού ενιαίας φορολογικής οντότητας με την εν λόγω θυγατρική.

Επί των ερωτημάτων στην υπόθεση C-399/16

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 52 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται σε εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία να εκπέσει από τα κέρδη της τις προκύπτουσες από τις διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας υποαξίες των συμμετοχών της σε εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος θυγατρική, στην περίπτωση που η ίδια νομοθεσία κατά σύμμετρο τρόπο δεν φορολογεί τις υπεραξίες που προκύπτουν από τις διακυμάνσεις αυτές.
- 53 Δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 1, του νόμου περί φόρου εταιριών, για τον καθορισμό του κέρδους δεν λαμβάνονται υπόψη τα πλεονεκτήματα από μια συμμετοχή ούτε οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για την αγορά ή την εκποίηση της συμμετοχής αυτής.

- 54 Ο κανόνας αυτός –ο οποίος αποκαλείται «απαλλαγή της συμμετοχής»– συνεπάγεται μεταξύ άλλων ότι τόσο οι αυξήσεις όσο και οι μειώσεις αξίας μιας συμμετοχής που προκύπτουν από την εξέλιξη της συναλλαγματικής αξίας ενός αλλοδαπού νομίσματος στο οποίο εκφράζεται η αξία της συμμετοχής αυτής δεν λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του κέρδους.
- 55 Εξ αυτού του λόγου η X NV δεν μπορεί να εκπέσει από το φορολογητέο κέρδος της τη συναλλαγματική ζημία που υπέστη στην επένδυση την οποία έχει πραγματοποιήσει, ως μέτοχος, στην εδρεύουσα στο Ηνωμένο Βασίλειο θυγατρική της. Αντιθέτως, βάσει των διευκρινίσεων του αιτούντος δικαστηρίου, θα μπορούσε να προβεί σε μια τέτοια έκπτωση δυνάμει ενοποιήσεως στο πλαίσιο ενιαίας φορολογικής οντότητας αν η θυγατρική της έδρευε στις Κάτω Χώρες. Η X NV υποστηρίζει ότι υπέστη κατά συνέπεια δυσμενή διάκριση η οποία στοιχειοθετεί περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως.
- 56 Οι περιπτώσεις αυτές δεν είναι όμως αντικειμενικώς συγκρίσιμες. Ειδικότερα, μια ολλανδική εταιρία δεν μπορεί να υποστεί συναλλαγματικές ζημίες στη συμμετοχή της σε ημεδαπή θυγατρική, εξαιρουμένης της πολύ ιδιαίτερης περιπτώσεως στην οποία η συμμετοχή της εκφράζεται σε διαφορετικό νόμισμα από εκείνο στο οποίο εκφράζεται το αποτέλεσμα της εταιρίας.
- 57 Ακόμη και στην περίπτωση αυτή, η ύπαρξη διαφορετικής μεταχείρισεως είναι αμφίβολη. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ενιαίας φορολογικής οντότητας, όπως προκύπτει από τη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, οι αμοιβαίοι συμμετοχικοί δεσμοί είναι φορολογικώς ουδέτεροι. Συνεπώς, η απομείωση της συμμετοχής της μητρικής εταιρίας στην ημεδαπή θυγατρική της με την οποία αποτελεί ενιαία φορολογική οντότητα δεν μπορεί να εκπέσει από το αποτέλεσμα της οντότητας αυτής, ανεξαρτήτως του αν η απομείωση αυτή οφείλεται σε διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας ή σε άλλη αιτία.
- 58 Τέλος και εν πάση περιπτώσει, το Δικαστήριο έκρινε ότι από τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ για την ελευθερία εγκαταστάσεως δεν μπορεί να συναχθεί ότι το κράτος μέλος υποχρεούται να ασκήσει, κατά τρόπο ασύμμετρο, τη φορολογική του αρμοδιότητα προκειμένου να επιτρέψει τη δυνατότητα εκπτώσεως των ζημιών που προκαλούνται από πράξεις των οποίων τα αποτελέσματα, αν ήταν θετικά, εν πάση περιπτώσει δεν θα φορολογούνταν (απόφαση της 10ης Ιουνίου 2015, X, C-686/13, EU:C:2015:375, σκέψεις 40 και 41).
- 59 Το μειονέκτημα το οποίο αντιπροσωπεύει για μια ολλανδική εταιρία το γεγονός ότι αδυνατεί να εκπέσει τη συναλλαγματική ζημία την οποία έχει ενδεχομένως υποστεί στη συμμετοχή της σε αλλοδαπή θυγατρική δεν μπορεί να διαχωριστεί από το συμμετρικό πλεονέκτημα της μη φορολόγησεως των συναλλαγματικών κερδών. Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η «απαλλαγή της συμμετοχής» καταρχάς δεν συνιστά ούτε πλεονέκτημα ούτε μειονέκτημα. Δεν μπορεί επομένως να επαχθεί διαφορετική μεταχείριση δυσμενή για τις ολλανδικές εταιρίες οι οποίες έχουν θυγατρικές σε άλλο κράτος μέλος ούτε να αποτελέσει ως εκ τούτου περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως.
- 60 Συνεπώς, στο πρώτο ερώτημα της υποθέσεως C-399/16 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται σε εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία να εκπέσει από τα κέρδη της τις προκύπτουσες από τις διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας υποαξίες των συμμετοχών της σε εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος θυγατρική, στην περίπτωση που η ίδια νομοθεσία κατά σύμμετρο τρόπο δεν φορολογεί τις υπεραξίες που προκύπτουν από τις διακυμάνσεις αυτές.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 61 Δεδομένης της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα της υποθέσεως C-399/16.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 62 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται σε εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία να εκπέσει τους τόκους δανείου το οποίο έχει λάβει από συνδεδεμένη εταιρία προκειμένου να χρηματοδοτήσει εισφορά κεφαλαίου σε εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος θυγατρική, ενώ, σε περίπτωση που η θυγατρική έδρευε στο ίδιο κράτος μέλος, η μητρική εταιρία θα μπορούσε να τύχει της εκπτώσεως αυτής διά του σχηματισμού ενιαίας φορολογικής οντότητας με την εν λόγω θυγατρική.
- 2) Τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας δεν επιτρέπεται σε εδρεύουσα σε κράτος μέλος μητρική εταιρία να εκπέσει από τα κέρδη της τις προκύπτουσες από τις διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας υποαξίες των συμμετοχών της σε εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος θυγατρική, στην περίπτωση που η ίδια νομοθεσία κατά σύμμετρο τρόπο δεν φορολογεί τις υπεραξίες που προκύπτουν από τις διακυμάνσεις αυτές.

(υπογραφές)